

chanted above me the "song of grief") наділений винятковим даром. Він оберігає людей на землі ("Flowers that bloom in the spirit land, / Immortal smiles of Great Manitou. / When I paddle back to the shores of earth / I scatter them over the white man's hearth."), він в змозі підтримувати контакт між померлими та їх живими родичами ("That my spirit may whisper soft to thee / Of thine who wait in the "Camp of Souls.").

Згадування про річку смерті та про людину, якій дозволили заглянути по той бік життя, відвідати світ мертвих, відсилає читача, щонайменше до двох знайомих широкому загалу текстів-джерел, а саме до поеми давньогрецького поета Гомера "Одісеї", де ріка смерті носить назву Стікс і герой якої спустився до Аїда (підземне царство померлих) і повернувся неушкодженим назад. У "Божественній комедії" італійського поета Середньовіччя Данте Аліг'єрі, закоханий Данте спускається до потойбічного світу у пошуках своєї коханої Беатріче, де фігурує назва підземної річки Ахерон відповідно. Це підземна ріка, яка розмежовує місця існування живих та померлих, через яку човняр Харон переплавляє душі померлих у загробний світ, де вони очікують на вирішення своєї подальшої долі.

Отже, поетичні тексти не повинні сприйматися, як такі, що мають лише поверхневу структуру, вони не можуть інтерпретуватися ізольовано, окремо від літературної традиції та текстового континууму. Під час порівняння двох або більше текстів на основі їх сюжетної або смислової спорідненості, полегшується та прискорюється процес декодування тексту, що сприймається адресатом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества / М.М. Бахтин. – М.: Искусство, 1979. – 424 с.
2. Веселовский А.Н. Историческая поэтика / А.Н. Веселовский. – М.: Высшая школа, 1989. – 405с.
3. Застела К.С. Интертекстуальность как составляющая художественного текста / К.С. Застела [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/intertekstualnost-kak-sostavlyayuschaya-hudozhestvennogo-teksta>
4. Иванов В. В. Очерки по истории семиотики в СССР / В.В. Иванов. – М.: Наука, 1976. – 302 с.
5. Кристева Ю. Бахтин, слово, диалог и роман / Юлия Кристева // Французская семиотика: От структурализма к постструктурализму / Пер. с франц., сост. вступ. ст. Г.К. Косикова. – М.: ИГ Прогресс, 2000. – С. 427-457
6. Тороп П. Х. Проблема интекста / П.Х. Тороп // Текст в тексте. Тарту, 1981. – С. 33-52
7. Тынянов Ю.Н. Поэтика. История литературы. Кино / Ю.Н. Тынянов. – М.: Наука, 1977. – 576 с.
8. Фатеева Н.А. Интертекст в мире текстов: Контрапункт интертекстуальности / Н.А. Фатеева. – М.: КомКнига, 2007. – 280 с.
9. Ямпольский М. Память Тиресия. Интертекстуальность и кинематограф / М. Ямпольский. – М.: РИК "Культура", 1993. – 464 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

СРО – Canadian Poetry Online Режим доступу: www.library.utoronto.ca/canpoetry/. – Заголовок з титул. екрану.

УДК 81'371:165.194

Наталя Романова
(Київ)

ЕМОТИВНА ЛЕКСИКА В ЛІНГВОКОГНІТИВНОМУ РАКУРСІ

Статтю присвячено аналізу основних сучасних поглядів щодо досліджень емотивної лексики в когнітивній лінгвістиці. Виявлено залежність смислового наповнення емоційних концептів від текстотипу, стратегії і тактики комунікативної поведінки мовців.

Ключові слова: *емотивна лексика, когнітивна лінгвістика, концепт, текстотип.*

The article is devoted to analysis of modern views on research of emotive vocabulary in cognitive linguistics. The dependence of semantic filing emotional concepts from the text-type, the strategy and tactics of communicative behavior communicants was established.

Key words: *emotive vocabulary, cognitive linguistics, concept, text-type*

Емотивна лексика є важливим джерелом отримання інформації про емоції та емоційні явища певного етносу [1; 2; 6; 22; 24]. Регулярність її уживання в мовленні свідчить про той факт, що в ній дійсно закарбовані актуальні психічні поняття того чи того етапу історично-культурного й духовного розвитку відповідної лінгвоспільноти.

Відображаючи національну ментальність кожного народу, емотивна лексика демонструє не стільки специфічність емоційної сфери тієї чи тієї нації [42, с. 201-204], скільки "неповторне поєднання свого і спільного з іншими народами, а нерідко з огляду на це й" своєрідну питому вагу, "сприйняття й розвиток у ній спільного з іншими народами" [33, с. 23].

Серед основних сучасних підходів у дослідженні емотивної лексики трапляються **комунікативний**, заснований на принципі комунікативної потенції емотивної семантики всіх мовних рівнів – від фонему до тексту – (праці Г. І. Приходько, О. Я. Толочко, В. І. Шаховського та ін.), **культурологічний**, що ґрунтується на уявленні про національно-культурну своєрідність названих лексем (концепції Н. А. Багдасарової, В. І. Школяренко, О. А. Янової та ін.), **когнітивний**, представники якого виходять із формули "мова – мислення" або комплексної тріади "мова – мислення – світ" (Л. І. Белехова, М. В. Гамзюк, В. І. Кононенко та ін.), **психолінгвістичний**, згідно з яким емотивну семантику в лексиконі індивіда визначає взаємодія лінгвістичних і психологічних детермінантів (студії О. О. Залевської, О. Ю. М'ягкової, О. О. Потебні та ін.), **порівняльно-історичний**, окреслений процесами поступових семантичних змін емотивно маркованих слів, а також протиставленням сем 'емотивність – нейтральність' і структури емотивної семантики на кшталт "одношаровість чи моносемічність – двошаровість чи амбівалентність" (Ю. І. Гамаюнова, В. І. Дудка, Л. А. Калімулліна та ін.) тощо.

Звичайно, представлені тут підходи не вичерпують усього розмаїття уявлень про вивчення емотивної лексики. У лінгвістичній науковій літературі розглядають і деякі інші підходи (аксіологічний [38], гендерний [8], стилістично-функціональний і функціонально-стилістичний [12, с. 3-7] тощо).

Метою нашої статті є аналіз поглядів когнітивної лінгвістики на емотивну лексику, оскільки саме цей напрям дає змогу не лише формально описати, але й дослідити будь-які феномени мови. Поставлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**: 1) висвітлення поняття когнітивної лінгвістики; 2) встановлення основних тенденцій розвитку лінгвокогнітивної думки про емотивну лексику.

Когнітивна лінгвістика, що сформувалася у другій половині минулого століття в США як ментальне граматичне явище в широкому розумінні, розглядає мову крізь призму кодування та трансформацію знань на основі когнітивної системи, яка забезпечує діяльність людської свідомості [11, с. 292-294]. У межах когнітивної лінгвістики мова є не тільки облігаторним елементом того чи того виду діяльності мовної особистості, а й своєрідним конструктором, що об'єктивує замисел, установки, різні компоненти цієї діяльності. Крім того, мова відкриває доступ до внутрішнього світу людини, структур її свідомості, яку не можна спостерігати безпосередньо [18, с. 34-47].

Внутрішній світ мовця формують психічні складові: "волевиявлення, характер, емоційні особливості й ментальні здібності, прагнення, ставлення до себе й інших, смаки й пристрасті" [25, с. 136]. Тут названий світ постає як сукупність загальної структури психічного, біологічного, соціально-психологічного й духовного. Вербальну його реалізацію забезпечує відповідною мірою мова, що зберігається у вигляді різних і багатогранних

форматів "живих" і кодифікованих знань: від одиничних концептів до складних структур, сценаріїв, скриптів, фреймів тощо [26, с. 12-32].

Не занурюючись у пошуки розбіжностей між визначеннями концепту та переліченими поняттями, назвемо характерні настанови когнітивної лінгвістики: експансіонізм (вихід у інші науки), антропоцентризм (мова як засіб пізнання її носія), функціоналізм (вивчення всієї палітри функцій мови) й експланаторність (пояснення мовних явищ) [17, с. 24-29]. Отже, когнітивна лінгвістика охоплює кілька трендів: міждисциплінарний, гносеологічний, комунікативний і методологічний.

Уважають, що кінцевою метою когнітивних лінгвістичних досліджень є "створення картини світу того чи іншого типу, а їх безліч" [35, с. 49]. Унаслідок такого розуміння маємо різні фрагменти картин світу, різні його образи, різне бачення об'єктів реальності і їх предметно-логічних зв'язків із іншими об'єктами.

Виокремлюють наївну картину світу й наукову. *Наївна* картина світу – це спрощене світобачення, що ґрунтується на донаукових (побутових) знаннях, загальних поняттях, представлених у народній мові. Ця картина світу опирається частково на міфологічний [28, с. 193] чи міфопоетичний вид мислення [4, с. 16]. Головною особливістю міфологічного мислення є нерозчленованість суб'єкта й об'єкта, ототожнення "протилежностей", а також речей, слів та дій [37, с. 52]. У тлумаченні міфопоетичного мислення виявляють об'єктивну тенденцію до творчого осмислення прадавнім поетом предметів, явищ, подій навколишньої дійсності "через абстрагованість від їхньої цілісності, шляхом виділення ознак і властивостей та їх співвіднесення між собою за допомогою уяви" [4, с. 16]. Отож домінуючою умовою цього мислення є якість змісту професійної діяльності, що "передбачає створення цілком оригінальних образів" [27, с. 200].

Під *науковою* картиною світу розуміють особливу форму систематизації знань, якісне узагальнення й світоглядний синтез різних наукових теорій [30, с. 404-405]. При цьому в ній бачать не діалектику розвитку ідей відповідно до зміни наукової парадигми знань, а загальнолюдську єдність, позанаціональний характер, відносну незалежність від зміни зовнішніх умов [34, с. 225]. Звідси виходить, що в перебігу розвитку наукових знань людство загалом і етнос зокрема оперує тотожними поняттями й термінами.

Формально, шлях від наївної картини світу до наукової – це шлях від **міфологічного** мислення через **міфопоетичне** до **логіко-раціонального**.

Особливу увагу привертають погляди когнітивної лінгвістики на емотивну лексику, які незмінно змальовують ці мовні одиниці як результат поєднання роботи мислення, свідомості й емоцій [36], наслідок психофізіологічної активності людини [9, с. 12-16]. Водночас природу емотивної лексики шукають у соціалізації особистості [10, с. 60-69], культурі етносу [16] чи психології останнього [5, с. 8].

Безпосереднє звернення до аналізу особливостей емоційних концептів виявляє розмаїття інтерпретацій, способів мовної концептуалізації, що зумовлено передусім вибором предмета вивчення [13; 15; 41].

В основі класифікації концептів емоцій лежать три основні ознаки: "полярність емоції", "причина емоції" та "інтенсивність емоції" [29, с. 5], тобто переживання чи психічний досвід людини, активатор чи подразник, ступінь напруженості чи експресивність.

У наведених і інших працях уживанню емотивної лексики майже не приділяється увага. Так, у Д. В. Маркової репрезентація концептів ПЕЧАЛЬ, РАДІСТЬ, ПОМСТА, СТРАХ, ПОДИВ у текстотипі анекдот зводиться передусім до їх ролі в структурі тексту, впливу на створення в ньому комічного ефекту, різновиду способів вияву концептів, кількості синонімів чи антонімів. Фрагментарно авторка представила мовні засоби для смислового наповнення цих концептів. Ідеться про три семантичні підкласи слів: лексику, що виражає, називає й описує емоції [23]. Вирізнення певних психологічних моментів у аналізованих концептах свідчить радше про глибину знань дослідниці в галузі загальної психології, ніж у сфері когнітивної лінгвістики.

Якщо названі емоційні концепти постають у світлі психології, то концепт емотивності в художніх творах аналізується у розрізі філософії, психології і лінгвістики [19]. Тут вирізняють "лексику обмеженого вживання, запозичення, синонімію, антонімію, стійкі вирази, вигуки". Зареєстровано й емотивні дієслова, що "описують емоційний стан, у семантиці яких міститься значення мовлення", й дієслова, що означають зовнішні прояви емоцій [19, с. 15-16]. У цьому розумінні емотивна лексика є суто механізмом і граматичним маркером для опису змісту емоцій.

Завдяки художнім творам лінгвісти намагаються не лише окреслити концептосферу емоційного досвіду творчої особистості, а й порівняти її з аналогічною іншого словесника. Йдеться про сукупність відомостей, концептів, що відображають первинні емоції людини й тварини та вторинні емоції людини (класифікація за М. Л. Бутовською). При цьому первинні (базові) емоції осмислюють крізь призму біопсихології і культурології. За критерієм модальності переживання ці емоції кваліфікують як позитивні, вербальними репрезентантами яких є назви *радості/щастя* й *інтересу/подиву*, та негативні, чії імена апелюють до *гніву*, *суму*, *страху* й *огиди*. Водночас вторинні емоції пов'язують із онтогенезом, формуванням самосвідомості, засвоєнням етикету, стандартами поведінки. Інакше кажучи, з особливостями біологічного розвитку організму людини, її когнітивною сферою та соціалізацією особистості. До складу цієї групи емоцій включено емпатію, сором'язливість, заздрість, сором, гордість, почуття провини і любов. Структуру кожного з 12 концептів, як зазначає О. С. Скляр, об'єктивовано за польовим принципом: **ядро** – назва емоції; **приядерна зона** – синоніми концептуального маркера; **периферія** – лексеми, що пов'язані словотвірними відношеннями з прямими й синонімічними назвами емоцій, багатозначні слова з перенесеним значенням, які відображають емоційні стани, складні лексеми [32, с. 9-11]. За таких обставин природне не стільки співвідносять зі штучним, скільки переносять і нашаровують на нього. Емоції як психічна категорія стають еквівалентами художніх образів емоцій [3, с. 3, 7-14]. Гадаємо, концептосфера емоційного досвіду творчої людини не пояснює її індивідуальної психіки, однак уявлення про художній емоційний спектр відкриває шлях до кращого розуміння творчої психології загалом.

Передбачають, що емоційні концепти дають змогу виокремити особливі концептуальні структури, які містять *основну*, *типову* й потенційно *можливу* емоційну інформацію. Уважають, що в результаті мовного перекодування з'являється змога формулювання певного кола тем текстів, релевантних емоційним ситуаціям і хронотопів. На цьому тлі народжується термін "емотема". Під емотемою, услід за В. І. Болотовим, розуміють уривок тексту, смисл чи форма вираження змісту якого є джерелом емоційного впливу. Емотеми слугують інструментом дослідження емоційної частини прагматичних задач автора та основою для тлумачення фрагментів фонових знань [20, с. 189-192]. Установлено, що лінгвокогнітивна модель концепту РАДІСТЬ в англійській мові (американський варіант) має фреймову природу й складну польову структуру: ядро, базовий шар, периферію. Для ідентифікації *ядра* названого концепту застосовують асоціативний експеримент та інтроспекцію – "звернення до власної психіки з метою усвідомлення, екстеріоризації та впорядкування у науковому описі отриманих даних" [39, с. 10].

Як бачимо, тут асоціативний експеримент немає ознак чіткої диференціації – вільний, спрямований чи контрольований (?!). Методологія виділення ядра є некоректною. Залишається незрозумілим також і підхід до дослідження лексем *базового шару*, чие семантичне наповнення здійснено на основі словникового значення "ключових слів-репрезентантів" і "семантем". Слова, що утворюють *периферію* розглядуваного концепту, проаналізовано за допомогою вербалізованих концептуальних метафор радості. Проте, реєстр цих метафор відсутній. Серед специфічних ознак польової організації не спостерігаємо зон семантичного переходу, що послаблює й обмежує певною мірою семантичний зв'язок між ядерною, приядерною й периферійною зонами. По закінченні когнітивного моделювання концепту РАДІСТЬ переходять до "визначення універсальних та національно-специфічних рис лінгвокультурного кодування емоційних реакцій" [39, с. 2],

тобто до побудови однойменного лінгвокультурологічного концепту. Отож маємо паралельні концепти емоції радості, приречені перетворитися на третій – синергетичний [40, с. 49].

Гостро постають питання про семантизацію вигуків як мовного засобу вираження емоцій чи почуттів. Як відомо, лексична семантика більшості вигуків еквівалентна емоційним патернам, тобто двом або трьом емоціям одночасно.

Досліджуючи вербалізацію емоції огиди з когнітивних позицій на матеріалі неспоріднених мов, зокрема англійській, російській і каратинській, лінгвісти акцентують увагу на фізичному прототипові – імітації звуку блювання, плювка (англ. Yuk, рос. Тьфу, карат. Гав) – та реакції носу на поганий запах (англ. Phew, рос. Фу, карат. Пфу) [14, с. 202-203]. Тут і далі графічне оформлення наведених прикладів подано за авторською редакцією. Упадає у вічі відсутність знака оклику, який виражає стан афекту [7, с. 21] та вживання ініціальних літер, що може вказувати як на початок реєстру слів, так і на власну назву. Таке спрощення пунктуації, на наш погляд, відображає нейтралізацію сильного хвилювання чи емоційного переживання в комунікативному акті. Відтак маємо зміну смислового навантаження вигуків, що призводить швидше до опису емоції, ніж до форми її вираження.

Як частина нормативності орфографії і компонент її правопису великі літери виступають у наведених прикладах у ролі чинника, що регулює співвідношення між індивідуальними властивостями позначуваного і його значенням. Лінгвісти кваліфікують індивідуальні найменування одиничних об'єктів як власні назви [21, с. 65]. Власні назви служать "для виокремлення названого об'єкта серед інших об'єктів, його індивідуалізації й ідентифікації" [31, с. 67]. Х. Б. Кадачиева, очевидно, намагалася уточнити специфічний статус вигуків як семантичного класу саме для вираження емоції огиди. Тому й залучила зіставний аналіз звукового символізму вигуків і дійшла висновку про схожість емоції огиди у розглядуваних мовах на рівні аналізаторів і розбіжності на фізичному рівні: англ. Yuk і карат. Гав – ковтальна огида, рос. Тьфу – оральна огида. Виявлено, що семантика рос. Тьфу є значно ширшою порівняно з англ. Yuk і карат. Гав, оскільки вживається для вираження досади й розчарування [14, с. 202-203]. В інтересах дослідження можемо говорити про умовний поділ емотивної семантики вигуків на два мовні рівні: *фонологічний* та *лексичний*. Визначальною рисою фонологічного рівня можна вважати *асоціацію*, лексичного – *мотивацію*. Власне, ці ознаки мовних рівнів відповідають поняттю номінативного й семантичного процесів.

Загалом, маємо інтегрований погляд на емоційні вигуки, що поширюється на мовні й мовленнєві явища.

Таким чином, лінгвокогнітивний підхід до вивчення емотивної лексики орієнтований на висвітлення її концептуальних складників, розкриття механізмів і концептуалізації й категоризації знань про емоції й емоційні явища, що забезпечують функціонування емотивної лексики в тексті.

У подальшому перспективним убачаємо більш детальне вивчення емотивної семантики в зіставному аспекті в германській та українській лінгвокультурах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адамчук Т. В. Тематизация эмоций в тексте (на материале современного английского языка): автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04. – Пятигорск, 1996. – 15 с.
2. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка. – М.: Наука, 1974. – 367 с.
3. Белехова Л. І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект: Дис. ... доктора филол. наук. – К., 2002. – 465 с.
4. Белехова Л. І. Словесний поетичний образ в американській поезії: лінгвокогнітивний погляд. – М.: Звездопад, 2004. – 376 с.
5. Белобородова А. В. Репрезентация концепта "Безразличие / Indifference" фразеологизмами русского и английского языков: лингвокультурологический аспект: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.20. – Челябинск, 2011. – 23 с.

6. Бойко Н. І. Українська експресивна лексика: проблеми семантики і функціонування: Дис. ... доктора філол. наук: 10.02.01 / Бойко Надія Іванівна. – К., 2006. – 508 с.
7. Бровченко Т. А., Волошин В. Г., Петлюченко Н. В. Соотносимость информационных единиц просодии усного и письменного текста // Записки з романо-германської філології: Зб. наук. праць. – Одеса: Фенікс, 2008. – Вип. 22. – С. 13–25.
8. Величко Е. В. Способы выражения коммуникативной инициативы: гендерный аспект (на материале современного английского языка): автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.19. – Ростов н/Д., 2008. – 18 с.
9. Винарская Е. Н. К проблеме базовых эмоциональных концептов // Вестник Воронежского государственного университета. Сер. лингвистика и межкультурная коммуникация. – Воронеж: ВГУ, 2001. – № 2. – С. 12–16.
10. Винарская Е. Н., Богомазов Г. М. Возрастные языки ребёнка // Вестник Воронежского государственного университета. Сер. лингвистика и межкультурная коммуникация. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 2001. – Вып. 1. – С. 60–69.
11. Гайдаєнко І. Наукові засади когнітивної лінгвістики // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. "Лінгвістика": Зб. наук. праць. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2006. – Вип. IV. – С. 292–295.
12. Іщенко Н. Конотація в системі мови й у системі мовлення // Наукові записки. Сер. "Філологічні науки (мовознавство)": Матеріали п'ятої Міжнар. наук.-прак. конф. ["Мови і світ: дослідження та викладання"], (Кіровоград, 24–25 бер. 2011 р.) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Кіровогр. спілка герм. вищ. шк., Кіровогр. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. – Вип. 95(2). – С. 3–7.
13. Кадачиева Х. М. Адъективные сочетания с именами-названиями реалий внутреннего мира в английском и русском языках: Дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.20. – Махачкала, 2002. – 157 с.
14. Кадачиева Х. М. К проблеме когнитивных мотивов семантизации междометий // Язык. Этнос. Сознание: Материалы Междунар. науч. конф., Майкоп, 24–25 апр. 2003 г. – Майкоп: АГУ, 2003. – Т. 1. – С. 202–203.
15. Ковалевская Л. А. Внутренняя форма как источник семантической мотивации и культурной коннотации фразеологизмов русского языка: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01. – Великий Новгород, 2010. – 20 с.
16. Колиева И. Г. Имена концептов эмоций Scham / стыд, Schuld / вина, Reue / раскаяние в немецком и русском языках: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.20. – Владикавказ, 2010. – 23 с.
17. Кочерган М. Мовознавство на сучасному етапі // Дивослово. – 2003. – № 5. – С. 24–29.
18. Кубрякова Е. С. Начальные этапы становления когнитивизма: лингвистика – психология – когнитивная наука // Вопр. языкознания. – 1994. – № 4. – С. 34–47.
19. Ленько Г. Н. Выражение категории эмотивности в художественных произведениях французских, английских и немецких авторов конца XX – начала XXI веков: Дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.20. – М., 2011. – 159 с.
20. Ломинина З. И. Эмотивный концепт как основа толкования фрагментов различных знаний // Язык. Этнос. Сознание: Материалы Междунар. науч. конф., Майкоп, 24–25 апр. 2003 г. – Майкоп: АГУ, 2003. – Т. 1. – С. 188–193.
21. Мала філологічна енциклопедія / Укл. О. І. Скопенко, Т. В. Цимбалюк. – К.: Довіра, 2007. – 478 с.
22. Манзій А. М. Емоційна лексика у сучасній німецькій мові: структура, семантика: Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. – Чернівці, 2008. – 230 с.
23. Маркова Д. В. Репрезентация эмотивных концептов в тексте англоязычного анекдота: Дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04. – СПб., 2008. – 290 с.
24. Монастырская Е. А. Лексико-семантические поля ментальности и негативных эмоций гнева, страха и горя в селькупском языке: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.22. – Йошкар-Ола, 2008. – 21 с.
25. Пименова М. В. Концептосфера внутреннего мира человека // Введение в когнитивную лингвистику. Учеб. пособие. – Севастополь: Рибэст, 2009. – Вып. 4. – С. 128–183. – (Сер. "Концептуальные исследования").

26. Попова З. Д., Стернин И. А. Полевая модель концепта // Введение в когнитивную лингвистику. Учеб. пособие. – Севастополь: Рибэст, 2009. – Вып. 4. – С. 52–58. – (Сер. "Концептуальные исследования").
27. Психологічний словник / За ред. В. І. Войтка. – К.: Вища шк., 1982. – 216 с.
28. Руснак Н. Когнітивний ракурс дослідження діалектних текстів // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. "Лінгвістика": Зб. наук. праць. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2012. – Вип. XVI. – С. 192–196.
29. Рыков Р. Н. Концептосфера эмоций и особенности её выражения в лексике английского языка: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04. – СПб., 2008. – 17 с.
30. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
31. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2010. – 884 с.
32. Скляр Е. С. Концептосфера "эмоциональный опыт человека" в поэзии А. А. Фета и Ф. И. Тютчева: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01. – Курск, 2011. – 18 с.
33. Ткаченко О. Б. Мовні критерії національної ментальності // Нова філологія: Наук. журн. – Запоріжжя: ЗДУ, 2001. – № 1(10). – С. 23–41.
34. Тропина Н. П. Семантическая деривация: мультипарадигмальное исследование. – Херсон: ХГУ, 2003. – 336 с.
35. Ужченко В. Д. Когнітивні аспекти вивчення фразеології в Україні // Лінгвістика: Зб. наук. праць. – Луганськ: ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2008. – №2(14). – С. 46–59.
36. Фесенко С. Л. Лингвокогнитивные модели эмоций в контексте национальных культур: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.19. – М., 2004. – 22 с.
37. Фрейдберг О. М. Поэтика сюжета и жанра. – М.: Лабиринт, 1997. – 448 с.
38. Шабаетова Е. А. Фразеологические единицы с компонентом "цвет" в русском и английском языках: аксиологический аспект: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.19. – Калининград, 2012. – 25 с.
39. Шамаева Ю. Ю. Когнітивна структура концепту "РАДІСТЬ" (на матеріалі англійської мови): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. – Х., 2004. – 20 с.
40. Шамаева Ю. Ю. Искусственные нейронные сети и проблемы исследования концептов эмоций // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер.: Романо-германська філол. Методика викладання інозем. мов: Зб. наук. праць. – Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – № 805. – Вип. 54. – С. 47–52.
41. Юрина Е. А. Комплексное исследование образной лексики русского языка: автореф. дисс. ... доктора филол. наук: 10.02.01. – Томск, 2005. – 47 с.
42. Яковлева В. Взаємозв'язок ментальної та мовної системи // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. "Лінгвістика": Зб. наук. праць. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2006. – Вип. IV. – С. 201–204.

УДК 81 373.612.2

Валентина Тихоша
(Херсон)**СИСТЕМА ОБРАЗНО-ТРОПЕІЧНИХ ЗАСОБІВ ЛІРИКИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ***У статті досліджено образно-тропеїчні засоби поезії Лесі Українки.*Ключові слова: *епітет, порівняння, метафора.**The article examines linguo-imaginative works of Lesya Ukrainka.*Key words: *epithet, simile, metaphor.*

Леся Українка (Лариса Петрівна Косач-Квітка) – відома талановита поетеса, одна з найвидатніших дочок свого народу. Письменниця плідно працювала на літературній ниві тридцять три роки, проживши всього сорок два. Уже перші її твори дістали високу оцінку І. Я. Франка: "Від часу Шевченкового "Поховайте та вставайте, кайдани порвіть" Україна не